Tyskerne stemmer | Forbundskansler Angela Merkels CDU står til en stærk sejr ved forbundsdagsvalget i morgen, men uanset hvem hendes kristeligt demokratiske parti danner regering med, vil koalitionen få store problemer

Tysk valg varsler Merkel-sejr og politisk jordskælv

TOBIAS STERN JOHANSEN
SKRIVER FRA TYSKLAND
johansen@k.dk

Efter en valgkamp domineret af emner som global sikkerhed, terrorbekæmpelse, flygtninge og i mindre grad sociale problemer lader i hvert fald én ting til at være sikker, når tyskerne i morgen går til forbundsdagsvalg: Den kristeligt demokratiske CDU-formand, Angela Merkel, får en fjerde periode som forbundskansler. Men derudover står meget hen i det uvisse.

Valget vil formentlig byde på et af de største politiske jordskælv siden den tyske genforening, da det højrenationale Alternativ for Tyskland, AfD, med 10-12 procents opbakning står til at komme i Forbundsdagen. Det er første gang siden forbundsrepublikkens fødsel i 1949 i kølvandet på Det Tredje Riges sammenbrud, at tyskerne stemmer et højrenationalt parti ind i Forbundsdagen, og partiet kan ende med langt større tilslutning end den, meningsmålingerne viser, da mange tyskere ifølge politiske iagttagere ikke tør tale om deres tilslutning til det stærkt islam- og indvandringskritiske parti.

Selvom Merkels kristeligt demokratiske CDU sammen med det bayerske søsterparti CSU står til et forholdsvist stærkt valg, lige nu med en opbakning på 36 procent, er deres manøvremuligheder begrænsede, når der skal dannes ny regering, og uanset hvilken koalition man ender med, vil den have store problemer.

Hvis meningsmålingerne holder stik, er der nemlig kun to mulige flertal:

Én mulighed er, at CDU igen danner en såkaldt stor koalition med det socialdemokratiske SPD, der med den tidligere europaparlamentsformand Martin Schulz på formandsposten står til sølle 22 procent af stemmerne, hvilket i givet fald vil blive partiets dårligste resultat i efterkrigstiden.

Tidligere på året så det ellers ud til, at Schulz med sit fokus på social ulighed og

Tysklands valg

En stor koalition mellem de to traditionelt konkurrerende partier vil dog formentlig forstærke politikerleden i store dele af den tyske befolkning.

andre socialdemokratiske mærkesager kunne vippe Merkel af pinden, men partiet mistede igen tilslutning, især som følge af en ufokuseret valgkamp og Merkels evne til at profilere sig som den mest erfarne leder i en tid præget af voksende global usikkerhed.

En stor koalition mellem de to traditionelt konkurrerende partier vil dog formentlig forstærke politikerleden i store dele af den tyske befolkning, som frustreres over fraværet af en stærk politisk opposition. Mange traditionelle SPD-vælgere beskylder desuden partiet for at have forkastet klassisk socialdemokratisk politik under regeringssamarbejdet med Merkels CDU, og baglandet skal i sidste ende stemme ja til et regeringssamarbejde igen.

En anden mulighed er, at CDU danner koalition med det liberale FDP og miljøpartiet De Grønne, en såkaldt Jamaica-regering opkaldt efter partifarverne sort (CDU), grøn (De Grønne) og gul (FDP).

Miljøpartiet og det liberale FDP ligger dog milevidt fra hinanden på de fleste politiske områder, ikke mindst i det følsomme flygtningespørgsmål, og spørgsmålet om familiesammenføring i relation til de mange flygtninge, som er kommet til Tyskland de seneste år, kan føre til stor splid i en sådan regering.

De Grønne har på valgplakater parodieret FDP-formand Christian Lindner som en Porsche-kørende charlatan, mens de liberale politikere ofte taler om miljøpartiet som træ-krammende, bedrevidende hippier. FDP tøver desuden med at gå ind i en regering med Merkel igen, efter at det klassiske kongemager-parti i tysk politik led et kolossalt nederlag ved valget i 2013 og for første gang nogensinde røg ud af Forbundsdagen efter fire års turbulent regeringssamarbejde med CDU/CSU. ■

DEBAT SIDE 8

De tyske partier – mærkesager, styrker og svagheder

Angela Merkel og det kristeligt demokratiske CDU

Forbundskansler Angela Merkels mest åbenlyse styrke er hendes enorme politiske erfaring, og vælges hun for en fjerde periode som kansler, kan hun tangere sin konservative læremester, Helmut Kohls, rekord som Tysklands længst siddende regeringsleder. En styrke er desuden hendes uprætentiøse fremtoning og evne til at tale med macho-statsledere såsom Ruslands Vladimir Putin. Disse styrker har skabt tryghed hos mange tyskere, som betragter hende som det sikre kort. Hendes svagheder er hendes tilsyneladende mangel på langsigtede visioner for Tyskland og EU, hendes politiske pragmatisme, som kritikere ser som udtryk for manglende principper, og det faktum, at hun har været ved magten så længe, at man sporer en vis træthed hos vælgerne. Hun gik imod partiets traditionelt stramme asylpolitik, da hun i 2015 åbnede grænsen for flygtninge, hvilket var medvirkende til, Tyskland tog imod over en million asylansøgere. Siden har hendes regering gennemført en række asylstramninger. Intern sikkerhed er en vigtig mærkesag for CDU, forstærket af terrorangrebet i Berlin i december sidste år, og partiet har desuden lovet skattelettelser og fuld beskæftigelse inden 2025.

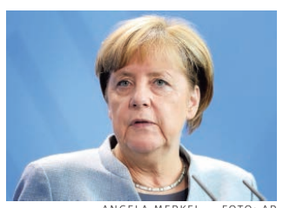

ANGELA MERKEL. – FOTO: AP

Martin Schulz og det socialdemokratiske SPD

Kanslerkandidat og SPD-formand Martin Schulz' styrker er hans troværdighed som en dedikeret europæer og socialdemokrat og hans evne til i første omgang at revitalisere SPD og give partiet et nyt og frisk, men alligevel velkendt ansigt, da han tidligere på året erstattede den på det tidspunkt stærkt upopulære formand, nuværende udenrigsminister Sigmar Gabriel. Desværre for Schulz og partiet aftog inspirationen ret hurtigt, og partiet står til et historisk dårligt valg. En af hans største svagheder er, at han har været for tilbageholdende med at sætte en dagsorden og sætte sig igennem i valgkampen. SPD's krise er dog ikke Schulz' hovedansvar. Enhver kandidat for partiet ville have det kolossalt svært, da Merkels CDU har overtaget mange af SPD's mærkesager, og SPD har haft svært ved at fremhæve dets politiske resultater efter fire år i en regeringskoalition domineret af CDU. Blandt partiets mærkesager er social retfærdighed og fordelingen af velfærd. Partiet er imod en udvidelse af forsvarsudgifterne til to procent af bruttonationalproduktet, som CDU støtter.

MARTIN SCHULZ. – FOTO: AP

Venstrepartiet Die Linke

Tysklands største socialistiske parti, som har rødder i det tidligere østtyske regeringsparti SED, ønsker en stærkere regulering af markedet og bedre vilkår for lønmodtagere og socialt udsatte, herunder en højere mindsteløn, som i øjeblikket ligger på cirka 66 kroner i timen. Die Linke med Sahra Wagenknecht og Dietmar Bartsch i spidsen taler desuden for militær nedrustning og en afvikling af Nato. Partiet står relativt stærkt i det tidligere Østtyskland, hvor mange af dets vælgere er tidligere kommunister, som støttede DDR. I det tidligere Vesttyskland appellerer partiet til yngre protest-vælgere, som ønsker at udtrykke deres utilfredshed med de store, gamle "vesttyske" partier.

SAHRA WAGENKNECHT. –FOTO: DIE LINKE

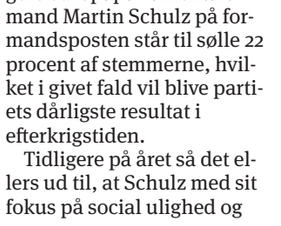

CHRISTIAN LIDNER. – FOTO: AP

Det liberale FDP

Tysklands Frie Demokrater står for frihandel og ønsker skattelettelser og et endnu stærkere EU. Partiet har været en fast del af det tyske parlament siden grundlæggelsen i efterkrigstiden, men efter at have siddet fire år i regering med Merkel og CDU fik partiet i 2013 sit værste valg nogensinde og røg ud af Forbundsdagen. Samme år blev Christian Lindner valgt til ny formand, og han har formået at revitalisere partiet, som i dag fremstår moderne og appellerer til især selvstændige erhvervsdrivende og yngre vælgere, der vil stemme partiet ind igen i Forbundsdagen. Partiformand Lindner markerede sig desuden for nylig som en strammer af asylpolitikken og kræver, at man ikke automatisk får permanent opholdstilladelse, blot fordi man er flygtning.

Miljøpartiet De Grønne

Tysklands miljøparti udgør formentlig den mest succesfulde modkultur-bevægelse i nyere tysk historie. Partiet, som blev stiftet i 1980 som en sammenslutning af en lang række miljøbevægelser og andre sociale protestbevægelser, fokuserer på miljøbeskyttelse, klima og bæredygtighed samt menneskerettigheder og social retfærdighed. I dag er en af partiets største vælgergrupper de veluddannede, til dels unge, mennesker i storbyerne, som for eksempel dyrker økologi og fokuserer på miljøet. De Grønne har det problem, at deres frontduo Cem Özdemir og Katrin Göring-Eckart ikke signalerer fornyelse, at partiets traditionelle vælgere bliver ældre og mere velhavende samt især, at dets mærkesager er blevet mainstream.

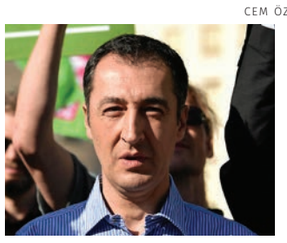

CEM ÖZDEMIR OG KATRIN GÖRING-ECKART– FOTO: AP

Tyskerne har to stemmer

▶ **61,5 millioner tyskere,** heriblandt tre millioner førstegangsvælgere, kan i morgen fra klokken 8 til 18 stemme for at sammensætte den 19. forbundsdag. Og de skal hver især sætte to kryds på stemmesedlen:

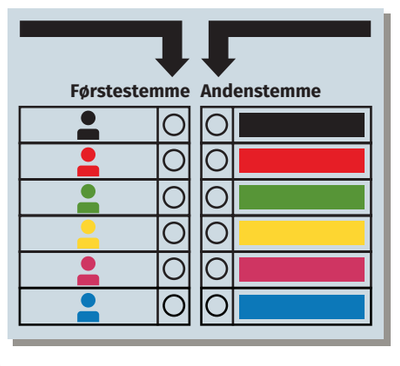

▶ **Den første stemme** er på en af de 2559 kandidater, der er opstillet i de 299 valgkredse.

▶ **Den kandidat, der får flest stemmer** i en valgkreds, bliver valgt direkte ind i Forbundsdagen, hvorved det sikres, at alle regioner er repræsenteret i parlamentet i Berlin.

▶ **Ved det seneste forbundsdagsvalg** i 2013 fordelte direktmandaterne sig således: 235 gik til forbundskansler Angela Merkels CDU/CSU, 58 til det socialdemokratiske SPD, 4 til venstrepartiet Die Linke og et mandat til De Grønne.

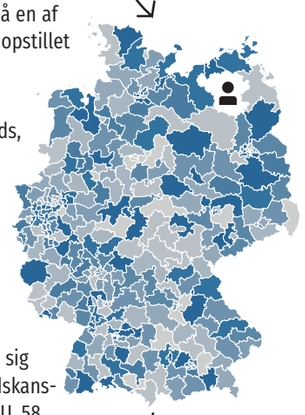

▶ **Den anden stemme** går til et parti og afgør den endelige mandatfordeling ved forholdstalsvalg som i Danmark.

▶ **Her gælder det for hvert parti** om at komme op over **spærregrænsen på fem procent.** Stemmeandelen giver en tilsvarende andel mandater i Forbundsdagen, uanset om partiet har vundet et eneste direktmandat.

▶ **34 partier har opstillet** 3943 kandidater på deres lister i de 16 tyske delstater, hvor de ligeledes kæmper om 299 mandater. *)

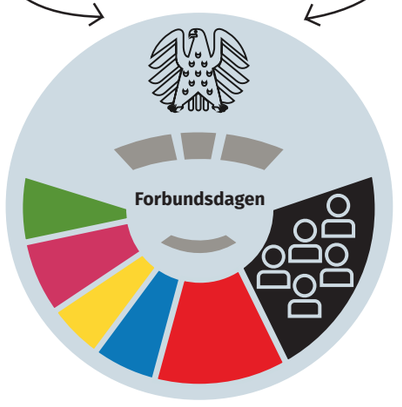

Forbundsdagen tæller altid mindst 598 medlemmer: 299 direktmandater og 299 listemandater.
Typisk er parlamentet større, da der gives tillægsmandater og derpå udligningsmandater, så den endelige sammensætning stemmer overens med andenstemme-resultatet. I 2013 var der tale om 4 tillægsmandater og 29 udligningsmandater.

GRAFIK: BARBARA DAHL POULSEN
Kilde: bundestag.de, bundeswahlleiter.de

ALEXANDER GAULAND. – FOTO: AP

ALICE WEIDEL. – FOTO: AP

Det højrenationale Alternativ for Tyskland

Partiet blev grundlagt som et eurokritisk parti af akademikere i 2013, men i kølvandet på kansler Merkels åbning af grænsen i 2015 har det i stigende grad profileret sig som et islam- og indvandringskritisk parti, som ønsker en langt strammere asylpolitik, herunder øjeblikkelig udvisning af afviste asylansøgere. Partiet beskrives ofte som højrepopulistisk, blandt andet fordi dets ledere appellerer til vælgere i form af polemiske slagord og heftige angreb på andre partier og partiledere. AfD's ledere, også spidskandidaterne Alice Weidel og Alexander Gauland, er gentagne gange blevet beskyldt og endda politianmeldt for racistiske udsagn. Partiet forsøger også at profilere sig som et kristent, konservativt parti med vægt på den traditionelle familie og advarsler mod det, partiet ser som en udvanding af Tysklands kristne identitet. En nylig undersøgelse fra tænketanken Bertelsmann Stiftung viste dog, at partiets indvandringspolitik er det eneste emne, der i betydelig grad appellerer til dets vælgere. ■

Kilder: Professor i statskundskab Kai Arzheimer, Deutsche Welle, Süddeutsche Zeitung og partiernes hjemmesider.

AF TOBIAS STERN JOHANSEN
johansen@k.dk

... Europas øjne hviler på Angela Merkel i morgen

FORTSAT FRA FORSIDEN

Om Angela Merkel ender med at hælde til den ene eller til den anden side, vil i sidste ende afhænge mindre af hendes eget parti, CDU/CSU, end af socialdemokraterne i SPD og de liberale i FDP. For selvom CDU/CSU fører med cirka 15 procentpoint over SPD i de sidste meningsmålinger før valget, undgår Angela Merkel ikke at danne en ny koalition for at opnå et stabilt regeringsflertal, som der er tradition for i Tyskland. Bliver det med den liberale FDP-leder, Christian Lindner, har en øget integration af eurozonen meget få chancer for at se dagens lys.

"Alt, hvad der peger mod finansielle overførsler landene imellem, uanset om det er et eurozone-budget eller en bankunion, er en rød linje for os," har Christian Lindner erklæret.

Det ved Emmanuel Macron også godt.

"Hvis der bliver tale om en koalition med Christian Lindner, er jeg en død mand," har den franske præsident sagt om sin jævnaldrende, karismatiske rival, der ventes at give FDP comeback i Forbundsdagen efter katastrofevalget i 2013.

"En koalition med SPD vil klart trække EU i Macrons retning, hvorimod en koalition med FDP vil føre til stærkere fokus på flygtningekrisen og beskyttelse af EU's ydre grænser og dermed styrke de nordiske landes og Østrigs prioriteter. Men dette er nok Angela Merkels sidste periode som forbundskansler, og det kan betyde, at hun vil tage større chancer og være mindre kompromissøgende i sin EU-politik," siger Julian Rappold fra tænketanken European Policy Center i Bruxelles.

Uanset hvad skal Merkel dog i arbejdstøjet på den europæiske scene, mener Boris Vormann, der er gæsteprofessor i statskundskab og politisk økonomi ved Det Frie Universitet i Berlin og medforfatter til den aktuelle bog "Demokratiernes krise og hvordan vi overvinder dem".

"Regeringen vil blive konfronteret med udfordringer, der ikke er blevet løst, selvom de efterhånden har eksisteret i et par år. Det primære eksempel er eurozone-krisen og ubalancen mellem de nordlige og sydlige stater i Europa. Hvis Merkel danner en koalition med det liberale FDP, hvilket er sandsynligt, vil disse problemer ikke kunne løses, men vil blive forværret og skabe yderligere spændinger i EU, da regeringen vil holde sig til den samme stramme budgetpolitik og dermed opretholde afhængigheden og uligheden hos de sydlige lande," siger han.

Dette er nok
Angela Merkels sidste periode som forbundskansler, og det kan betyde, at hun vil tage større chancer.

JULIAN RAPPOLD, ANSAT I TÆNKETANKEN EUROPEAN POLICY CENTER I BRUXELLES

Efter valget skal Angela Merkel og CDU dermed vælge, hvilket Europa partiet går ind for.

"Hidtil har Frankrig leveret en god undskyldning for ikke at tage klart stilling, fordi Angela Merkel kunne hævde, at Frankrig alligevel aldrig ville gå med til suveræn itetsafgivelser og ikke var økonomisk pålidelige. Med valget af Emmanuel Macron er det argument forsvundet," mener Ulrike Guérot.

Men det forudsætter, at Emmanuel Macron får fuldført det reformprogram, som han trods protester er i færd med at gennemføre i hastetempo i Frankrig. Og at det rent faktisk sætter yderligere skub i den økonomiske bedring, som begynder at vise sig. ■